

EDINOST

Glasiilo Slovenskega političnega društva za Primorsko

»V edinosti je moč.«

»EDINOST« izhaja 2 krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vse leto je 6 gl., za polu leta 3 gl., za četrt leta 1 gl. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri oporabi in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 6 kr. — Naročnine, reklamacije in inserate prejema Oporabišče, via Torrente, »Nova tiskarna«.

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu »via Torrente«: »Nuova Tipografia«: vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznaila in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó: pri kratkih oglaših z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

O okoličanih.

Ako se nekoliko prouče naši okoličani, preudari njih stan in okoliščine, sprevi se, da vse ni, kakor bi moglo biti. Ozrimo se nekoliko na-nje in kratko pogledimo: 1) njih dušno stanje, pod kojim umejemo njih naobraženost, in 2) njih materialno stanje.

Gledé naobraženosti nam je mnogo reči. Mej starim ljudstvom tu v okolici vlada dozda skoraj zgoli praktična vednost, kar nam jasno dokazuje, da so se naši predniki v obče prav malo brigali za šolo; svoje otroke so imeli ali na domu, da jim pomagajo pri kmetovalstvu in gospodarstvu, ali pa so jih pošiljali »krave past«. Umeje se samo ob sebi, da se niso mogli njih otroci pri kmetovanju in na paši nič naučiti, zato so ostali nevedni. So pa imeli šole? — pravi me utegne kdo. Šole vsako selo, kakor zdaj, to se ve da ni imelo, pa vendar vsaj sredi vsake večje vasi je kaka bila. Vsakega očeta bila bi morala biti dolžnost, pošiljati, ako ne vse, vsaj jednega svojih sinov (če mu jih je več bilo) v šolo, kar je kak i storil, ali le preredit se je tak sin v šolo prikazal, kajti, ako je zjutraj prišel, popoldne je moral goniti na pašo, drugi dan pa, ker ni prej ta dan bil navzoč, bal se je v šolo, kajti gotovo je pela. Rajši je kodar si bodi naredil »škapolo«. Tak sin, ako ni bil od svojih roditeljev v šolo priganjan ter ako je preveč iz nje izostajal, mogel se je le malo ali nič navaditi. Velika nemarnost namreč je pravi vzrok tolike nevednosti, kajti iz vasi manj oddaljenih od Trsta lahko bi otroci

hodili v mesto v šolo, ako bi njih roditelji bili hoteli; ker so pa ti le molčali in puščali neslanim rekom: fant, če se boš učil, boš kaj znal, če ne, bodeš pa moral iti kopat — svojim otrokom na roko, naj delajo kar hočejo, bili so otroci tem bolj samoglavi ter se upirali hoditi v šolo. Otroke s takim govorjenjem le redko kdo spravi v šolo; mogli bi jih prisiliti z lepo ali grdo tolko, da bi šli: nekaj bi si uže vcepili v mlado glavo in mi bi imeli zdaj dokaj razumnih in olikanejših mož po okolici, nego jih imamo. S tem pa ne govorim o vseh, imamo i častnih izjem, katere se zdaj krepko na noge postavljajo, čeprav so preredit se jane. Take okoličanske može moramo čislati radi njih razumnosti, ki je pa, kakor sem uže omenil, večinoma praktično prisvojena: ako bi se bili ti v šolah bolj izmikali, bili bi zdaj pravi stebri naše domovine, koji bi se upirali njenemu propadu. Nočem pa reči, da vsa veda tiči zgolj mej šolskimi zidovi, pač prepotrebno je vsakemu, da se vsaj v začetnicah dobro čitati in pisati nauči, kajti le na tak način on lahko proučuje občno mnenje časnikov o raznih zadevah; ako dobro čitati zna, lahko si pridobi korenito znanje o raznih potrebnih strokah iz knjig. Prav takih, ki ne znajo ni čitati ni pisati, in kojim pravimo analfabeti, preveč je v tržaški okolici in prav zategadel nas pitajo Italijani z »nevednim ščavom«. Žalibog, da, kakor sem ter tja i z daj, tudi nekaj ni se podučevalo po šolah v okolici le slovenski, temuč tudi nemški in laški.

Kakor pri moških, zanemarjala se je in zanemarlja se tu pa tam še

omikanost pri ženskih; tudi teh je mnogo, ki prebirajo v cerkvi molek namesto mašne knjige.

Po starem kopitu ravna, ne vsi, pa vendar le premnogo sedanjih okoličanskih očetov. Ko dvanajstletni fant tri razrede v vasi konča, tedaj je njegovega učenja konec; od tedaj on gre v mesto delat, »malto (mort) nositi« ali »štancariti«, le da vrže kak sold. To je žalostno. Tu v okolici, in zlasti v spodnjem, kder služi denar vse vprek, moški in ženske, roditelji bi lahko z malimi žrtvami zdržali svojega otroka nekaj let v mestnih šolah, ali oni, ki to store, zelo so redki. Iz gornje okolice videti je marsikateroga, ki s knjigami pod pazduho, vsako jutro morebiti uro daleč prihaja v mestne šole, v spodnjem, od kamor je mnogo bližje, pa ne. In porečete, da to ni malomarnost? Brskam in gledam po šolskih poročilih tukajšnjih srednjih šol in le malo okoličanov nahajam v njih zabilježenih. — Dragi okoličani! Pomislite vendar, kako nam manjka slovenske inteligence zlasti tu v Trstu; koliko dobrega bi taki naobraženi okoličani storili, ki dobro poznajo naše razmere in kde čevelj žuli njih sorojake.

Tukaj službuječi duhovniki in učitelji so večinoma od drugod, le malo je okoličanov; druge službe so tudi zastopane od tujcev. Mnogo talentov leži pri vsej ugodnej priliki zakopanih v »malto« in kamen, ker silite svoje sinove hitro po dovršenih začetnicah v rokodelstvo, ki pa, ker ni možno zmirom kake tovarne najti in jih ondudaj utisniti, najrajši zahajajo donasat mort zidarjem pri delanju kakega poslopja, nočem trditi,

da zidarjev in družih obrtnikov nam ni potreba ter da vsi naši sinovi morajo v šolo. Ne, Čič mi za barko — pravi nek neumen narodni pregovor — vsi ne morejo »gospodje« biti; vendar pa glede šolstva smo tu v okolici na zelo nizkej stopinji: namesto da bi očetje, ki imajo sine za višje šole sposobne, pošiljali jih vanje, puščajo jih nemarno v kako delo, ki njih otrokom morda niti za »tobake« (katerega se vse prezgodaj navadijo) ne donaša. Ker imate priliko izšolati s prav mahnimi troški svoje sinove, zakaj bi jih ne? Koliko se jih je uže v največjem siromaštvu izšolalo, in zdaj se ne kesajo! Ako otrok samo šole v domačej vasi izvrši in koj potem odide v kako rokodelstvo, ne ljubi se mu več brati niti učiti in tako polagoma pozabi, kar se je v treh ali štirih začetnih letih navadil. Smeje se ti, ako ga nagovarjaš, naj se na ta ali oni časnik ali knjigo naroči; še ako mu jo posodiš, le redko kdo jo prečita. V kakej nevednosti živi tak neumnež, in še tu pri Trstu! Ako bi starišem le malo bolj mari bila njih deca, ne puščali bi je vse vprek tako zgodaj v rokodelstvo, ampak odtrgali bi si od lastnih ust, da sinu pomagajo v šolah, in pozabili bi z lahka borne soldiče, ki bi bi jim jih mogli sinovi v tem času prislužiti. Pri denšnjih pripomočkih za vstop v srednje in višje šole bi jim prav malo bilo skrbeti. Vsaj imamo v pomoček pridnim študentom toliko ustanov, toliko dobrotnikov, in za bolj oddaljene in tiste, ki se hočejo duhovskemu stanu posvečiti, dijaško semenišče. Le dobre in trdne volje in veselja do učenja manjka, kar pa, žalibog, za-

PODLISTEK.

Rak prekolne človeka.

Na dnu pletenice, ki je stala tam na kuhinjskem oknu, kobacalo je precej rakov, katerim je bilo v solnčnu žarkih v začetku prijetno; ko pa je solnce više in više vstajalo in bolj in bolj grelo in pripekalo, začeli so od vročine zevati.

Mnogo izmed njih je začela nadlegati žeja in vsi so hrepneli po senci in mokroti. Na eni strani pletenice je bilo sicer nekoliko sence, ali tu so moški raki pustili prostor nežnemu spolu i njim ni ostala druga tolažba razen bahanja z lupino, ki je v solnčnih žarkih še bolj svetla, nego sicer. Ali tudi to veselje ni trajalo dolgo.

»Mene tare žeja!« oglašil se tolst rak. »Da, presneto je vroče«, — odgovorili so mu. — »kar stajal bi se!«

»Potrpite, potrpite, gospodje«, — opominja tretji, — da se naše žene ne bodo nam smijale.«

»Bodite stanovitni, ne skrunite svojega viteštva in zaupajte previdnosti, katera je za nas vedno skrbela«, — rekel je zopet drug, in po teh besedah so si prizadevali vsi, da voljno trpe v nadlogi.

Mej tem pa se je Majdalena, kuharica, v svojem poklicu sukala po kuhinji. Skubla je kokoši, izbirala peteršilj, zljaj je stopila k ognjišču, zdaj k pripravljanim jedem, zdaj se je obračala v enem, zdaj v drugem koncu kuhinje, in ko je prišla blizu

pletenice, pobožno so se ozirali raki nanjo, ker imeli so jo za višje bitje, da, nekateri so celo trdili, da prav ona je previdnost. Bolj izmikani raki pa so se smijali tem mislim in govorili, da ne verujejo mnogo na pomoč višjih bitij, ako bi ti imeli srce za rake, gotovo bi si domislila Majdalena, da so žejni ter jih z vodo poškropila, in menili so, da ni dobro v slepem zaupanju klešč v naročji držati, ampak treba, da si sami pomagajo. Začeli so toraj po pletenici kvišku plezati ter so priplezali do roba, od kodar je bil lep razgled po vsej kuhinji.

»Tam zraven ognjišča stoji velik lonec, poln vode«, zakričali vitek rak, ki je prvi na rob priplezal.

To veselo naznanilo je zbudilo splošno gibanje na dnu pletenice. Celo uže poluomedi-li raki so priplezali kvišku. Nekateri so se prevrtili čez rob, ali kaj to, lezli so dalje proti loncu.

Ali gorje upajočim! Marjeta je ubežne zapazila, zgrabila jih za vrat in vrgla v pletenico, da jim je lupina pokala.

»Zdaj pa imamo«, — reče moder rak — »zdaj je nam hujše, nego poprej.«

»Dac«, — odgovorili njegov sosed — »čakajmo raji potrpežljivo. Vrnite mi, otroci: kadar žalost do vrha prikipi, takrat veselje se oglasi.«

In res, ni trajalo dolgo in prišla je Majdalena ter vse rake v lonec pometala. Najprej jim je od veselja zastala beseda, slastno so žejni raki srkali vodo.

»To je bil požirek«, — kričal je rak velekleščar ter si ustne oblizaval.

»Čast in hvala Bogu!«, — klicali so vsi — zljaj smo zopet na svojem.«

Takoj se je začelo največje radovanje; ali kmalu se je to veselje nekoliko skatilo, ker je nekužen rak trdil, da mu je voda zdaj, po tolike vročini, premrzla, da mu kar udje trepečejo. Več drugih mladih rakov je svojemu tovarišu pritrdilo, in menili so, vedno je tako na svetu, zdaj preveč, zdaj premalo, nikoli prave mere in srede. Svet je res salamensko popačen! Premodre rake so sicer razumniši s kleščami ukrotili, ali tudi tem se je poznalo, da jih mraz trese. Nekateri so menili, da so prenaglo vodo pili, drugi pa so trdili, da je voda res zelo mrzla, ali upanja v boljše bodočnost ni izgubiti.

To upanje jih ni prevarilo. Prišel je čas in Majdalena je lonec k ognju pristavila; trajalo ni dolgo in voda ni bila več tako mrzla.

»Kosmata kapa«, — rekel je rak velekleščar — »to je prijetna gorkota! Na Majdaleno se moramo zanašati!«

Majdalena pa je na ogenj k loncu še nekoliko polen priložila, tako da se je voda še bolj grela.

V gorke vodi je bilo rakom neizrečeno prijetno. Vsi so se veselili svojega življenja in vladala je mej njimi najlepša sloga, iz česar se lahko posname, da stvari tega sveta potrebujejo le malo sreče, da so mile in dobre.

A kmalu so prileteli nekateri raki, ki so bili doslej v loncu na dnu, na vrh in kričali, da jim je spodaj prevroče, za temi drugi in še drugi in vsi so tožili o velikej vročini; vsled tega je nastalo veliko gibanje v loncu.

Čutili so tudi, da je voda v zgornjem delu lonca vedno bolj vroča in celo pre-

vidna je obhajala groza, kaj bode, ako se voda še bolj greje.

»Mirujte!«, — klicali so pogumniši — »pred vsem ne delajte nikakih zmešnjav.«

»Pomislite«, — svarili so drugi — »kake nesreče se gode ob požarih v gledališčih vsled prenaglega beganja.«

Naj ostane vsak na svojem mestu.

»Vi lahko govorite«, — kričali so spodaj ter lezli zgornjim na hrbet, in vstala je nepopisljiva zmešnjava.

Vsak je hotel biti na najhladnejšem prostoru in celo spoštovanje do nežnega spola je minolo. Vse vezi prijateljstva in česti so se raztrgale; hudoba je planola v vse rake.

»Sveti Bog, moja nega!«, kričala je neka rakinja.

»Vi stopate na moje tipalnice, vi štor-kleže!«, — zaječala je druga nečemu lepemu raku, ki se je poprej njej lepo uklanjal.

Nekateri so se hoteli zdaj zopet v pletenico vrniti in so prilezli na vrh lonca, a niso premislili, da okoli in okoli šviga plamen. Ali ko jih je zapazila Majdalena, vzela je klešče ter jih vrgla v lonec, v katerem je bila voda vedno bolj vroča.

Tisti, ki so poprej menili, da je Majdalena višje bitje, dajali so jej zdaj najgrša imena:

»O ti kuhinjska pošast!«, — klicali so.

»O ti brezsrčna pokveka!«, — vpili so oni, ki so jo poprej čestili, kakor dobrohotno previdnost.

Mnogi so bili tako srditi, da niso mogli drugoga, nego sikati.

Majdalena pa se za vse to prav nič

virajo v premnogih slučajih stariši sami. Mlado drevesce rase kakor ga pripogneš, staroga pripognoti ni mogoče.

Iz znane brižljivosti in veselja do dela, ki označuje naše okoličane, sklepali bi kdo, da vlada mej njimi res povsod blaginja in zadovoljnost. Ali moti se, kdor tako misli. Tukaj, kder bi moglo iti vse kot ura, gre čisto vse narobe; mož ne zaupa ženi, ona ne njemu in tako gospodarita vsak za-se. On moli liter, ona pa čašo kave in neredkoma toliko eden kot drugi oboje. Ne, to ne gre, zmernost je lepa čednost, te se držimo; kar je potratnega, opustimo, kar nečimurnega, naj si bo v predragej obleki ali kder si bodi, zavrzimo; može, razumnije od nas, poslušajmo, časnike in knjige, ki nas dobro poučujejo (akoprem prvi kakšenkrat, ako smo vredni, i grajajo —) berimo in se po njih navsetih ravnamo; le tako dospemo do blagostanja; stare dolge poravnajmo, ako je le mogoče s trudom in varčnostjo in ne prodajamo po nepotrebnem posestev naših otrok, ampak jih kolikor možno še prikupimo; zemljišča pa obdelujmo skrbno. Koliko družin zdaj strada in koliko oseb tiči v ubožnici, kar so si nakopale zgoli z slabim gospodarstvom in nepotrebnim trošenjem! Ako nam je na srcu svoj rod, skrbite zanj, izučite ga, in v prvi vrsti, dajajte mu dober zgled! Tako le bodele napredovali, tako se ognete tujemu gospodarstvu.

Te besede, dragi okoličani, kipele so nam iz srca, ker vas ljubimo, ker vemo, da ste tukaj zadnja kompaktna straža in imate poklic braniti naš rod pred tujim nasilstvom. — Mi vas vedno zvesto opazujemo in zapazili smo, da so bili starejši okoličani skoraj vsi koreniti možje, mej sedanjimi možmi je pa mnogo pokvarjenega; pa na našo tolažbo začelo se je daniti tudi v okolici, ker mlajši rod se uže bolj briga za napredek in misli ter postopa treznejše; ta rod bode imel nalogo, da mnogo popravi, kar je bilo zgrešenega in sedanjí otroci, upamo, bodo se v moških letih uže popolnoma zavedali svoje narodnosti in bodo tudi bolj hrepneli po vsakovrstnem napredku. V to Bog pomozí in trdna volja sedaj nastopivše generacije okoličanov.

ni brigala, ampak vtaknola je celo klešče v ogenj, da jih razbéli.

Vročina je bila vedno hujša. Največ rakov je omedlelo, najprej ubogi ženski spol, nazadnje je vstal le rak velekleščar še pri zavednosti. V svoji jezi zaradi mučenja je široko raztegnol klešče — gorje človeku, katerega bi bil v tem trenutji včepnol! — napel je vso svojo moč ter izrekel grozno prokletstvo: »Zdaj vem, spačeni ljudje! Vi hočete nas jesti, pa nas poprej mučite. Ali, kačja zalega, strašno se boš pokorila. Maščevanje! Maščevanje! Strup bodi vam smrtna naša muka! O vi mučitelji živali! Naše meso strupi kri tistemu, kateri še ni zgubil sramožljivosti, da se mu peni po žilah, vroča kakor krop, koprive naj žgo njegov obraz! Potem se bo videlo, kako krvavo malo usmiljenih je mej vami. Osvetla! Osvetla! ...»

Ni mogel končati, ker Marjeta je vzela iz žrjavice razbeljene klešče, vtaknola jih v vodo in pomešala, da so se pene deale in raki porudečeli. Potem je nastala tihota. Ubogi raki so bili mrtvi.

Majdalena pa jih je od ognja odstavila, prevrnola v skledo, krog njih naložila peteršilja ter jih pokrila s prtičem. Potem jih je nesla v obednico in z slastjo so bili pojedeni. Ali nobeden, kolikor jih je bilo pri mizi, ni imel usmiljenja, nobeden ni mislil, koliko so raki trpeli.

Sto let je, kar se je to zgodilo. Ali grozno prokletstvo, kakor vsaka narobe stvar, imelo je zelo malo vinka; ker od uživanja rakov je dobilo le malo ljudi vročnico, in da bi prav ti bili usmiljeni, še to ni dokazano. (Tr. Tgbl.).

Politični pregled.

Notranje dežele.

12. t. m. je minolo pet let, kar je *grof Taaffe* stopil vladi na čelo. Liberalni časniki so mu takrat določili štirinajst-dnevno vlado, pozneje so to dobo v svoji liberalnosti vedno bolj in bolj podaljševali; a po petih letih se jim je pretrgala nit, ki drži do *Taaffejevega* pada. Državno-zborska levica je hotela mnogokrat s nasokom vzeti njegovo taborišče, a vselej je bila odbita i štela vedno manj glav svojih ljubih; vzdignoti so hoteli celo črno vojsko zoper *Taaffeja*, a tudi to je izpodletelo; ljudstvo se ni dalo zapeljati, i danes stoji *Taaffe* trdneje, nego je stal kateri koli minister, kar imamo v Avstriji ustavo.

Naš minister zunanjih zadev, grof Kalnoky je v četrtek odpotoval v Varzin h knezu Bismarku. To vtrjuje vesti, da pri letošnjem shodu našega i nemškega cesarja v Ištu niso bili le pogovori o zasebnih stvareh, temuč da se je govorilo tudi o političnih zadevah.

O shodu ministra Kalnoky-a s knezom Bismarkom govori uradni »*Fremdenblatt*« ter pravi, da ima ta shod ta namen, da se preprečejo vsakovrstne pojave, katere bi utegnole biti nevarne evropskemu miru ter da se zveza mej Avstrijo i Nemčijo še bolj utrdi.

Na Koroškem so bili pri volitvah mestnih skupin v deželni zbor izvoljeni sami liberalci. Upamo da se je to zgodilo poslednikrat.

Hrvaški sabor, kakor se poroča iz vladnih krogov, bodo le kratek čas zborovali. Vlada se za volitve jako ozbiljno pripravlja in zato pri novih volitvah skoraj brez dvoma zmaga. Bau sam se je napotil v Krajino, da bo tam vplival na volitve.

Gališki deželni zbor je s cesarskim patentom sklican na 2. septembra.

V *Hrcegovini* bodo letos prvič večje vojaške vaje. 17. št. m. se zberó v Hrcegovini bivajoči vojaški oddelki v Nevesinju in začnó se vaje, ki bodo trajale do 3. septembra.

Vnanje dežele.

V *Bolgariji* so stvari jako zmedene; stranke se mej sabo koljejo, da je žalostno slišati; ministerstvo ima jako težavno stanje i malo je upanja, da se dolgo vzdrži, ker so se zoper njega vzdignoli liberalci in konservativci. Domači prepir gonobi deželo.

Iz *Rima* se poroča, da se je konsistorij odločil na 15. dan meseca septembra, ker še niso dovršena dela gledé imenovanja nekaterih škofov za kardinale.

Francoski kongres je 12. t. m. zavrgel več dostavkov k predlogi ustavne preduradbe, mej drugim te le: naj se odpravi načelnštvo republike, naj načelnika volijo vsi državljani, ki imajo glasovno pravico, naj se odpravi senat, naj se udom poprejšnjih vladajočih hiš prepove stanovanje na Francoskem i naj se konfiscirajo njihova posestva. 13. t. m. je kongres zavrgel še predlog poslanca Lavergne, naj v senat volijo vsi državljani, ki imajo volilno pravico, a ta predlog je bil zavržen le z 418 glasovi proti 327, poprej omenjeni pa z veliko večino. Nazadnje je kongres z 509 glasovi proti 172 sprejel vse člene ustavne preduradbe. Skrajna levica je izjavila, da se ne more vdeležiti glasovanja, ker predloga žali demokratska načela. Na to je načelnik izrekel, da je kongres zaključen. Francoska vlada mora s tem izidom jako zadovoljna biti, iz vsega se vidi, da se je republika utrdila in da ima večina zmerne in zdrave nazore.

Francoski državni zbor je v četrtek obravnaval kredit za Tonkin.

Francoski senat je 14. t. m. z vsemi proti nemu glasu dovolil 5 milijonov frankov kredita za Madagaskar.

Angleški parlament je bil 14. t. m. zaključen. Prestolni govor naglašá prijateljske razmere do vseh vlad in obžaluje, da egiptoska konferenca ni imela uspeha. Omenja tudi načrta zastran preduradbe volilnega reda, ter izreka zadovoljstvo,

da ga je ljudstvo tako navdušeno sprejelo. Načrt se predloži zopet parlamentu v prihodnjem zasedanju.

Francozi krepko pritiskajo na Kitajce. Lepseva divizija je zaprla kelunsko luko, da kitajske ladje ne morejo jemati premoga. Courbetova divizija pa se je zakotila pred Font-Čeau in štiri ladje poslala na ustje reke Voosung pred Shangaj, da podpirajo Patenotrove tirjatve. Kitajska vlada se je pri vavlastih pritožila zoper postopanje francoskega vojnega brodovja ter izrekla, da se bode francoskim tirjativam upirala.

Danski državni zbor se je 14. t. m. zaključil.

V *angleške spodnje zbornici* je 12. t. m. Gladstone podal pojasnila glede Nove Gvineje ter rekel, da jo sprejme pod angleško varstvo. Hartington je naznanil, da se delajo priprave za otetbo Gordona. Nazadnje je go. Gladstone, ker je grajal Northote egiptosko politiko, potegnuol se za to ter zagovarjal angleško-francosko pogodbo, katere je pa zdaj mrtva, ker bila je namenjena za drugačne razmere.

DOPISI.

Iz sv. Križa, dne 9. avgusta. — (*Gorje okoličanskih učiteljev*). — Ko sem začel po dolgem odmoru zopet trgati suk-njico po šolskih klopek, zdelo se mi je mlo zapustiti mili dom ter ubijati si zopet glavo z učenjem. Bil sem pa vse eno vesel misleč, da postanem vendar nekaj. Po izšolanji sem nastavljen — kot učitelj. A glej! Kakšna sprememba! Sejal sem kot dijak same rožice, kot učitelj sem žel le bodeče trnje. Bil sem nekako potr in obupan in vendar sem se časom potolažil, ter ujal osodi.

Mladenič si predstavlja praktični svet vse drugače, nego je v resnici. Boriti se mora na vse strani; danes s tem, jutri z drugim. Vse to se prebije. Ča pa začnejo po neolžnem ali svojeglavno šolske oblasti, bolje šolski nadzorniki, trpinčiti in goniti ubozega učitelja na led, to je res žalostno, nezno, to uniči popolnoma značajnega učitelja, kateri se žrtvuje, kolikor mogoče, za narodno blagost dela vestno v korist mladini.

Nočem hvaliti gg. učiteljev okolice. Vsaj pozna gospode vsak, kdor se za nje zanima. Škoda, da so Slovenci, ko bi bili vsi Italijani, potem bi bilo bolje, tuhta nekdo na magistratu. Oblizuje se, kakor zver, ki je srkala vročo kri, kako bi se dalo preleviti naše: Tonete, Jožete in Janeze v Garibaldince. Naši ljudje pa so trdni in se za onega »šušmarja« prav malo menijo.

Kakor vsako leto, oddal je tudi letos g. šolski nadzornik poročilo o napredku posameznih predmetov, o stanju šole. Bila je najbrže prejšnja leta navada, devati one »kvante« ad acta. Letos se to nisponešlo. Zvit tiček je hotel pokukati tiste »filozofije« in rede, ki jih je zaslužil učitelj. Magistrat plača učitelja, treba tedaj, da ima tudi dobro spridevalo. Preostri krempelj mladega gospod. so stvar zasačili in blisk kakor pošlje vsakemu učitelju okrožnico, bolj spridevalo, da vidi sam kde je. Učitelji se začnó smijati, debelo gledati, kritikovati to nepravilno postopanje; in kaj bi nel Gospod nadzornik je klasificiral v poročilu tudi takšne predmete, pri kojih ni bil ni za trenotek navzoč. In to je pošteno ravnanje! To je možko! Mari tirja tako šolska postava, da se odvzame vestnemu učitelju vse veselje! Kolikor poznam postave, nisem nikdar čital, da mora podati g. nadzornik taka poročila, ki nadersa sam ad libitum kakor dijak prosto nalogo. To ne gre takol! Učitelji uživajo tudi pravice in morda večje, nego si kdo misli. Gospod nadzornik mora in je tudi postavno prisiljen soditi po pravici, po zaslugah. V kakem stoletji živimo? Smo li res pravi sužnji!

Zdi se mi pretirano, da se hnduje gospod nadzornik nad nekojimi učitelji, ker hodijo v šolo umazani otroci. To sega čez vse meje. V kraji, kder vlada velika siromastina, kder ni vode, tirja strogi gospod nadzornik snago. Kraj si bolj ogledajte, gospod; pa tudi razmere vasi in druga pomanjkanja. Kaj ne veste, da vpliva tudi to močno na šolo? To ni stvar tako nova. Ubozi otroci so navadno po letu le v srcaji in hlačah; klobuka in čevljev ne poznajo še po zimi ne. Kako mogoče, da je potem čist, ker nema še malo snažne postelje, ampak le malo umazane slame mu služi za posteljo. Tudi matere so večkrat tako leno, da ne operejo in očistijo umazanega otroka; še celo gumbic nemajo, ampak zašije mati paglavca v suknjo in hlače ter ostane zašit vso zimo kakor v kakej vreči. Kaj je učitelju dolžnost prati in šivati? Prati in šivati se nismo učili, da si bi bilo

v sedanjih časih bolj potrebno nego »sinus« in »cosinus«.

Gospod, to bi morali vzeti v ozir in ne bičati trudnega učitelja, kateri ima uže tako dovolj na duši, ne čakati v mirnej sobi, kar Vam pride pod pero, kar se Vam zdi najbolje, kako bi katerega očrnil. Bodite usmiljeni!

Proti zdravej pameti, rekel bi, proti naravi je to, da se sili v vsakej okrožnici (po upljivu —?) da je italijanski jezik »indispensabile come lingua del paese...«

Učitelji! Naloga Vam je rešiti čast narodovo, sveta dolžnost, upirati se zahtevam nekojih razgretih glav. Z mečem bistrega uma pobijte tistega, ki vas hoče moralno uničiti. Res je, da ste še v železnih krempljih, a nič za to, le udrihajte, da se nam ne bo godila krivica.

To so te laj sladčice gg. učiteljev, to okrepčalna pijača po težavnem delu. Časi so se predrugačili in upati nam je, da se zboljša tudi gorje učiteljev okolice, njih delo poplača tako, kakor kedo zasluži.

Skalovski.

Iz Brd, 12. avgusta. — »Slovenski jezik« priredi v proslavljenje rojstnega godu našega presvit. cesarja »besedo« dne 24. t. m. ob 5^h u. i. popoldne v Vipolžih s tem le sporedom: 1. Slovenski stopaj — (svira mnogobrojna Vipolška godba). 2. Podučen govor, 3. Briška budnica — (poje zbor). 4. »Valcer concertante« za gosli — (svira g. A. Jirka), 5. Vinska modrost — (šaliv govor po »Zvonu«), 6. Vojaški večer, Improvizacija za harmonijo — (zl. g. Jirka; igra sam). 7. Domovini — (zl. g. Ipavec; poje zbor), 8. Hči na grobu matere — (deklamacija), 9. Valček po slovenskih napevih — (zl. g. Jirka; svira Vip. godba), 10. Na straži — (pojejo briški stražarji), 11. Škotska solo za gosli — (zl. g. Jirka; igra sam), 12. Gluh mora biti — (burka), 13. Cesarska — (poje zbor).

Prostore za »besedo« je rodoljubni g. Kočjančič brezplačno v gradu dovolil. Vstopnina k »besedi« za neude je 20 kr.; udje »Slov. jezika« vstopijo brezplačno. K obilnej odelježbi vabi odbor.

Iz Dolinske okolice dne 12. avgusta 1884. — Iz dopisa cenjene »Edinosti« št. 63. »iz Dolinski okolice dne 5. avgusta t. l.« sem izvedel strmo, da je sklep našega občinskega starešinstva od 17. septembra 1883, zadevajoč imenovanje našega občinskega tajnika, od višjih oblast-nij uničen.

Da je bila dotična obravnava uže lansko leto uvedena, bilo mi je sicer znano, a nikdar ne bi bil mislil, da bi ta, po našem občinskem svetovalstvu nezaslišano gorečnostjo doganjano reč, uničila sklep, katerega sem tudi jaz kot svetega imel.

Ta čin je po mojih slabih zapodakih prouzročilo edino le to, da morda občinski zbor ne umeje dotičnih obstoječih postav, kar je zelo obžalovati.

Kolikor mi je znano, ne bil bi slavni občinski svet o tej zadevi zoperpostavno-ravna, ako bi bil pri seji v prvi vrsti na podlagi lastnega razpisa službe od dne 7. junija 1883. natančno postopal.

Znano mi je tudi, da je imelo občinsko svetovalstvo »gradiva dovolji« za zborovanje, in sicer takega, ki ni zaslužio biti — »v koš« — vrženo, pa kaj pomaga gradivo, ako je občinsko starešinstvo, katero ga ima obdelovati, prav nasprotno pripravljeno v zborovalno dvorano prišlo, in da ni tega gradiva videlo, uže poprej sedinjeno bilo, kako in na kak način se ga ima uničiti.

Ako rad odobrujem, da je priporočna beseda tu pa tam umestna, moram vendar pripoznati, da so taka priporočila, ako presegajo postavne meje, nedostatna.

Ne da bi hotel koga razžaliti, trdil bi skoraj z mirno vestjo, da naše občinsko starešinstvo v seji dne 17. septembra 1883. ni pazilo na postavne formalnosti, ampak oziralo se je le na topla priporočila, katere so pa le takrat na pravem mestu, kadar so z dejanskimi dogodki združena, ki morejo potem priporočilo opravičiti; opravičenje v tem slučaju pa se ne pričakuje, ker sicer gor omenjeni sklep gotovo ne bi bil uničen.

Ta dogodek naj naše slavno občinsko starešinstvo podučí, da prihodnji postav-nih mej ne prestopa, in se pri obravnavah držá istinitosti, ter se opira pri tem tudi na razpoložene dokumente, ker le na ta način se izogne nepovoljnim pritožbam.

Ko bode pa naš občinski svet morda v kratkem zopet povabljen, da po namenu § 31 obč. reda imenuje novega občinskega tajnika, svetujem mu, naj se zvesto držá svojega razpisa od dne 7. junija 1883. in naj na podlagi tega obravnava.

Ako kdo izmej dotičnih kompetentov z svojimi dokumenti dokaže, da more isti-nito v razpisu zahtevanim tirjavam popolnoma zadostovati, naj ga slavno občinsko starešinstvo tajnikom imenuje — sicer pa takolj preze.

Kar se tiče pa družega, popolnoma se ujemam izjavi zgoraj omenjenega dopisnika, kateri pravično zahteva, naj bode

novozvoljeni tajnik »strog Slovenec« ki je zmožen ne le materialno stran občine podpirati, temuč tudi davkoplačevalca zastopati.

Iz Slov. goric na štajarskem. 13. avgust — Vremensko prerokovanje slovečega Matheu dela Drôme se popolnoma vresničuje. Od začetka t. m. imamo v enomer toplo prijetno vreme. Da bi nam ga ljubi Bog le nikar ne prikratil, še do pozne jeseni, ker drugače — bodemo morali grozde tolči. Ranih jabelk in drugega ranega sadja je letos o tem kraju obilno. Jabelka plačujejo po 4 kr. kilo, štertink 17—16 gld. — Prihodnji teden mislijo na Spielfeldu uže 3 vagona z jabelki napolniti in odposlati na Dunaj. Letos se nadejamo v Slovenske gorice zopet kupcev sadja s Pruskega. Marsikateri si letos zopet opomore, ker bo dež mogel slive in jabelka dobro prodati.

Pri nas se vrše volitve volilnih mož. Dne 7. avgusta so volile občine fare sv. Ilija 9 mož samo narodjake. Slava narodnim volilcem št. Ijskem. Naj bi bili zmirlaj in vselej zvesti stražarji ob severu in vsikdar kakor skala trdno stali za vero, dom in cesarja. — Mej volilnimi shodi, ki so se vršili letos po slovenskem Štajarju, bil je obilno obiskovan shod v Jarenini, v sruču Slov. goric dne 3. avgusta pri g. Dominiku zadnji. Ta shod so počastili domači č. g. dekan, župnika st. Ijski in spodnje sv. Kungete; in dotični č. g. kaplan; mnogo odličnega osobja iz Maribora, volivcev iz domače fare in sv. Ilija in dosti tudi še od drugih sosednih far. Prišlece je pozdravljala godba in domače občinstvo s živijo-klici. Za predsednika je bil izvoljen g. Rošker iz Jarenine. Ta je potem pozdravil prikupe in izrazil svoje veselje zbranemu občinstvu, da je tako obilno zastopano, ter da besedo g. dr. Gregorcu, katerega govor je vse pazno poslušalo. Močen vtisek na poslušalec je storilo to, da imajo štajarski kmetje 200.000.000 goldinarjev na svojih posestvih intubuliranih, in zato 10.000.000 gld. vsako leto obresti plačujejo. Še mnogo drugega je nam imenovan gospod razložil, kar nam je bilo do zdaj še prikrito. Omenil je tudi o nemških šolah in nam natanko razložil in odkril namen liberalcev. Vmes in na koncu govora so pozdravljali zbrani govornika z bravo in živijo-klici.

Mej tem se je pripeljal g. deželni poslanec dr. Radaj, katerega so zbrani volilci burno pozdravili. Čeprav je uže g. dr. Radaj ta dan govoril pri volilnem shodu v Makolah od svojega delovanja v deželnem zboru, vendar je blagi narodnjak tudi tukaj odprl svoja usta, nam popisal borbe slovenskih poslancev z liberalci v deželnem zboru, in nam pred očmi postavil 23 letno liberalno gospodarstvo, kar so zbrani z živahnimi pozdravljanjem odobraval. Konci je povzdignol svoj glas starosta rodoljubov v Slov. gorican g. Martin Lorber, ter se v imenu zbranih zahvalil g. Radaju kot deželnemu poslancu za trud in delovanje v blagostanje njegovih volilcev in prosil, naj bi blagovolil še on in g. baron Goedel kandidaturu za deželni zbor letos zopet sprejeti; kar so zbrani s živijo-klici potrdili. Potem je predsednik s trikratnim »živijo« na svitlega cesarja zborovanje sklenol.

Da je to zborovanje strašno v oči bodlo nemškutarje, to se umeje. Župan občine Jarenina je mislil prepovedati razobešenje zastav, pa ni obveljalo; prepovedal pa je vendar strel z mošnjari. Da bi se Jareninčani imeli takšnih slovenskih Judežev in »tatermanov«, kdo bi si to mislil, ali na dan shoda smo jih spoznali po petju. Takšni »tatermani« naj bi se poslali nekam na Nemško Nemcem za strašila v proso, ne pa, da mej neustrahljivi Slovenci stanujejo. Takih dedov se še Jareninčani in Slovenci sploh gotovo znebimo. V to pomozl Bog in junštvo Slovencev. Gorican.

Domače in razne vesti.

† **Fran Božič**, duhovnik goriške škofije, umrl je 9. t. m. na svojem domu v Bali pri Kviškem. Imel je še le 31 let in bil vzgleden duhovnik in vrl rodoljub.

Delalsko podporno društvo izdalo je ta-le poziv: Podpisani odbor naznanja vsem družabnikom in družabnicam, da hode društvo v nedeljo, 24. t. m. slovesno obhajalo rojstni dan svojega visokega pokrovitelja, cesarjeviča Rudolfa, ob enem pa tudi obletnico blagoslovenja društvene zastave in sicer zjutraj s cerkveno slavnostjo, zvečer pa z veliko besedo. Spored cerkvene slavnosti: Zjutraj ob 9 in pol uri se zberejo vsi družabniki in družabnice pred novim društvenim stanovanjem, Via Acquedotto, št. 11. Od tam gredo ob 9 in tri četrt uri v slovesnem sprevodu v cerkev sv. Antona novega v tem le redu: Na čelu godba, potem zastava, za njo predsedništvo in odbor, in potem družabniki po dva in dva. Družabnice pričakujejo spreved v cerkvi in se

zberejo precej pod presbiterijem. Točno ob 10. uri se začne slovesna sv. maša, pri kateri poje društveni pevski zbor Nedvedovo mašo: »Slava Stvarniku«.

Spored besede v dvorani in na vrtu »Zelenega hriba«. 1. D. Jenko: »Naprej«, izvršuje veteranska godba. 2. Slavnostni govor, govori gospodičina Kobalova. 3. A. Hajdrih: »Jadransko morje«, pojo tržaški in skedenjski pevci. 4. Cegnar: »Pevčeva kletev«, deklamuje gospodičina Muhova. 5. I. pl. Zajc: »Rojakom«, poje pevski zbor tržaški. 6. Ch. Dancle: Sinfonija za 2 gosli in glasovir, izvršujejo društveni diletantje. 7. I. pl. Zajc: »Hrvaticam«, pojo tržaški in skedenjski pevci. 8. S. Gregorčič: »Soči«, deklamuje gospodičina Zorutova. 9. Dr. B. Ipavec: »Slovenec sem«, pojo tržaški in skedenjski pevci. 10. A. Hajdrih: »V tih noči«, poje četverpesev tržaški. 11. I. pl. Zajc: »Poputnica Nikole Jurišića«, pojo tržaški pevci. 12. Družabni cam, govori predsednik. 13. D. Jenko »O Vidovem«, pojeta oba zbora. 14. E. Milčič: »Potpourri iz slovenskih napevov«, izvršuje veteranska godba. Beseda se vrši na vrtu »Zelenega hriba«, ako bi bilo deževno vreme pa v dvorani.

Po besedi hode ples v dvorani. Začetek besede točno ob 6 uri popoldne. Vstopnice k besedi in plesu stanejo 40 soldov in se dobivajo od 17. t. m. naprej v društvenem uradu in v prodajalnici g. F. Žitka, Corsia Stadion; zadnji dan pa le pri denarnici na vratih. Trst, 15. avgusta 1884. Odbor del. podp. društva.

Tržaške novosti.

Lučanje s kamenjem je v Trstu še bolj doma, nego na deželi. — Ni dolgo, ko je nek fantič v ulici Belvedere v otroka kamen vrzel in ga skoraj ubil; predvederajšnjem pa je v Kadinu 6 letni deček v nekega otroka zalučil kamen in mu je skoraj oči izbil. — Stariši, kaznujte otroke, kadar jih vidite, da se lučajo s kameni!

Copernico in metalno kart. Katarino D. stanujočo v ulici Molino a vapore, zaprli so, ker je uže preveč sleparije uganjala. — Da bi hotela policija strogo postopati, zaprli bi morala najmanj petdeset takih copernikov in copernic in vse skupaj s Fratinikom in Mihetom Stregonom vred poslati v Zoroastrovo deželo.

Policijsko. V četrtki je bil aretiran kovač Karl Dr. ker je s svojo ženo neusmiljeno ravnal; zadal jej je težko rano na glavo. Njo so odpeljali v bolnico.

Iz Ricmanj nam pišejo: Radi bi znali, kedo je dal dekret za prodajo 700 metrov zemlje na parceli št. 1 pod D. ob. Ricmanje. Ali se je morebiti prodala za davek? ne, za pod D. ob. S. M. M. Inf. ali morebiti pod D. ob. Bazovica, pod okolico Trst? In ona dva, ki sta vodo v soto pripravila, še zdaj nista plačana, če tudi je prišlo za vodo iz Poreča 500 gld. Ej, možje, tako vendar ne gre! Resnica govori: »Dajte Bogu kar je Božjega«. Delavca in najemnika pa precej plačajte. Ricmanjski narodnjaki.

Goriški deželni odbor je razpisal dve stipendiji za izobraževanje rokodelcev na tehnološkem muzeji na Dunaju, eno v znesku f. 433 za enega pridnega rezljarja, a drugo za f. 612 za enega mehanika. — Prošnje do 8. septembra na deželni odbor v Gorici.

Volitev poslanca na Notranjskem zanima vse narodne kroge. — 15. t. m. v Postojni nastopijo pristaši bivšega poslanca dr. Zarnika, 17. t. m. pa bode volilni shod, pri katerem bode skoraj gotovo proglašen kandidat za deželni zbor g. Abreza. — Uvod takemu izidu je izjava skoraj vseh bolj uplivnih mož postojnskega polit. okraja proti listu »Slovanu«, proglašena v št. 137 »Ljubljanskega lista«. V tej izjavi pravijo Notranjci: »Mi tu javno proglašamo, da oni »Slovanov« članek z gujvom obsojamo.«

V Dornbergu, so nekda ondotni fantje nekatere goriške kramarje, ki so se vračali 12. t. m. z somnja v Sežani, kamenali in par kramarjev lahko ranili. — Taka poročila so došla vsaj v Trst.

Porote so se v Gorici pričele 19. t. m. Zatoženi so: Nikolaj Carrara zaradi tatvine, obravnava 19. t. m.; Marija Ricek, umor otroka, obravnava 20; Urban Reumüller zaradi uboja, obravnava 21; Anton Misigoj zaradi poskušene posilstva obravnava 22. in Mihael Bregant zaradi poskušene posilstva, obravnava 23. t. m.

Gledališnega vlaka iz Ljubljane v Prago ne boje. Odložil se je za to, ker se v narodnem gledališču zdaj začno počitnice in so v njem potrebna tudi neka popravila. Klaj pojde ta vlak v Prago, to določi dotični odbor.

Banka »Slavija« razpošila ravnokar svoje računsko poročilo za leto 1883. Iz tega poročila je razvidno, da je imela 1.921.110 gld. 75 kr. donhodkov; da je koncem leta ostalo članom čistega dobička 65.001 gld. 42 kr. In da je premoženje njeno naraslo koncem leta 1883. 209.417 in glavna blagajnica v Pragi prejela je od njih naravnost 147.645 poštnih nakaznic, torej poprečno po 405 dan; Za škode plačala je banka dosle 7.989.041 g. 50 kr. Gotovo lep uspeh!

Velike egiptovske sanjarske bukve po starih arabskih pismih. Tako je naslov knjižice, katera je ravnokar na svetlo prišla iz Leonove tiskarne v Mariboru. Knjižica obseza 255 strani in dodane so ji na konci tudi »Sanje razložene po tiskanih slikah.« Cena 30 kr.

Kolera. V Tulonu je kolera uže skoraj popolnoma ugasnila in tudi v Marsilji naglo pojema, mej tem pa se širi po južnem Francoskem. V Italiji se je na mejah v več krajih prikazala, a povsod je le sporadična in nema epidemične lastnosti. — Imenitni profesor Drasche, ki se ne ujemata z nazori dr. Kocha, trdi, da se ne boje širila, ker nema epidemičnega znaka. On piše: Kakor bolezen je ona prava kolera, ali kakor kuga je bistveno zgubila svoj nevarni, epidemični značaj. Iz svojega porodišča, južnega Francoskega, ni se razširila kakor epidemija in pričakovati je, da tudi tam k maln popolnoma ugasne. V Italiji se je kolera le tam prikazala, kder so bili popotniki v karanteni. Tu se Drasche izreka zoper karanteno in pravi: Skušnje uče, da vedneva karantena širjanja kolere ne zadržuje, ker je natanko dokazano, da se boleznica čima v človeku 21 dni po nje sprejetju more razviti. Po dobro utrjenem menenju tega strokovnjaka smemo mirni biti, če tudi bolezen ni daleč od nas. On piše namreč: Ker v Italiji kolera ni epidemična, tedaj menim, da ne bomo imeli epidemije in da bo ona le v posameznih krajih na južnem Francoskem v manjši meri razsajala. Za letos se nam pač ni več bati te kuge.

Nesreče. V Tomsu v Sibiriji je 7. t. m. po končani predstavi začelo goreti gledališče ter je do tal pogorelo. Ker je stalo sredi velicega vrta, zato se ogenj ni mogoč razširiti na druga poslopja. Dokazano je, da je gledališče zažgal političen izganec. Več oseb se je ponesrečilo pri gašenju.

Sedanji ameriški poslanec na Dunaji John M. Francis je bil v začetku pomočni stavec v neke tiskarnici, dospel je do urednika nekega čislane dnevnika ter je sčasoma prišel do tolike veljave, da je bil imenovan za zastopnika zedinjenih držav v Atenah. OI toč je bil premeščen v enako službo v Lizbonu, od kodar je prišel za poslanca na Dunaj.

Siamski princ Prisdang pri papežu. O tem pripoveduje »Memorjal Diplomati« to-le: Papeža je zelo veselilo, da je mogel osobno govoriti s princem, ki ima zvezo z vladarji v Evropi ter je kazal toliko dobrohotnosti do kristijanov. Po avdienci je šel princ kardinalu državnemu tajniku, kateri je priporočil siamske katolike in bogoslovce vladarju varstvu, na kar je princ odgovoril, da v nobene deželi na svetu ne more biti tolike svobode in verske spravljivosti, kakor v Siamu. Če tudi so bile v deželi vojne, vendar so sinatrali tam krščanske misijonarje za oznanjevalce miru, in dokler se bodo tako vedli, uživali bodo v Siamu popolno varnost. Siamsko kraljestvo ima nad 5/1 milijona prebivalcev, ki so po veri budhisti; katoliki imajo tam dva apostolska vikarja.

Monakovski knez je hotel zadnjič z svojo ladjo obiskati Rusijo. Ruski šalji list »Oskolki« pripravljajo svoje bravce tako le na sprejem monakovskega kneza: Monaco je državi, ki obsega dvajset štirjaskih vist, ima 10.000 prebivalcev, izmed katerih je 8000 tužcev. Tužci se bavijo z igranjem, domačini pa so točaji. Uvažja se v deželo denar, izvažajo pa — prazne mošnje.

Telegram „Edinosti“.

Sevnica, 16. avgusta. Kljub slabemu vremenu dijaška veselica močno obiskana, mnogo odličnega občinstva, 200 dijakov, došlo 40 telegramov, navdušenje veliko.

Naše uredništvo se je preselilo v pritlične prostore hiše Dornig, Via Torrente št. 12, vhod je iz Via Torrente in iz Via S. Francesco.

Književnost.

Knjige „Hrvatske Matice“.

»Hrvatska Matica« je doposlala svojim članom za leto 1883. te-le knjige:

1. »Novovieki izumi u znanosti, obrtu i umietnosti«, knjiga druga te stroke, s 165 slikami in 4 prilogami, v kateri s krasnim, vsakemu Slovincu lahko umljivem jeziku popisuje akademik g. dr. Bogoslav Sulek: Papir, njega zgodovino in razvitek, njega znamenitost in korist, vsakovrstno napravo in priprave, kako se izdeluje; dalje nahajaš poglavje o pismu, različnih črkopisih — postanek in razvoj —; tu nahajaš vsakovrstno abecedo, po-

sežno pa slovansko, katerej određuje marljivi pisatelj večji del spisa; in pri zadnjem poglavju se bavi o tiskarstvu, kder nam predložuje in pojasnuje zgodovino in njega razvoj.

Prečitavši ta oddelek prekrasne knjige, dobiš lepo sliko razvoja človeške omike, pojasnevo s krasnimi slikami.

Drugi del te knjige opisuje nam uže iz lanskih »Novoviekih izumov« dobro poznani hrvatski pisatelj, naravoznanec in profesor dr. Mijo Kišpatić — termometer in barometer — dalje nam pojasnuje svitlobo, daljnogled (dalekozore) in mikroskope (sitnozore); važen je tudi oddelek o početku in razvoju fotografije. Prav primerni, umestni in poučljivi spisi se mi še zde o glini in porcelanu, o njega zgodovini in razvoju, prav tako tudi popisuje važnost, imenitost, zgodovino in razvoj za obrtnijo in kupijo tako imenitno steklo; konečno posveti še primeren spis najmočnejši pošasti »tega sveta«, strelnemu prahu in vsepokončavajučemu dinamitu.

Za naše vrle vojnike in drzne lovce in logarje je posebno znamenit zadnji del te knjige: »Ubojito oružje« (Bojno orožje), kar je lepo opisal, ter z mnogimi slikami pojasnil Ljudevit Rossi.

Take prekrasne knjige ne bi smel nobeden slovenski domoljub pogrešati v svojej domačej biblioteki, ker je velike važnosti. Gotovo je »Hrvatska Matica« z izdavanjem »Novoviekih izumov« pogodila pravo pot sebi na čast, svojemu narodu, posebno pa svojim ulom v korist.

Tržna cena tej knjigi je for. 3.—.

»Hrvatska Matica« skrbi za mnoge in različite svoje ude s tem, da postreže vsakemu, kolikor je možno. Podala je radi tega letos svojim udom, gospod, gospodičinam in gosposlom dobro došlo drugo knjigo:

II. »Žena u kući i u društvu«. Zložil je to knjigo, menim, zdaj odstavljeni vseučilišni rektor in profesor dr. Blaž Lorković, katerej je tudi vsled neprecenljive vrednosti »Hrvatska Matica« priznala nagrado iz zaklade grofa Ivana N. Draškovića. V nji najde marsikatera gospodinja zdravo idejo, dobro misel, marsikatero pojasnilo v ekonomičnem, kakor tudi družbinskem smislu. Priporočam Vam, čestite gospe in gospodičine, to v prekrasnem, lepodonečnem in lahko umljivem jeziku pisano knjigo, ter smelo trdim, daste se navzele marsikaj dobrega in koristnega, ko ste jo pazljivo pročitate.

Tržna cena tej 168 + X strani obsežnej knjigi je 80 kr.

Samo omenjeni poučni pa izvirni knjigi vredni sti, da se človek vpiše v »Hrvatsko Matico«.

III. Tretja poučna a preložena knjiga je G. Maspero: zgodovina iztočnih narodov. Prelagatelj Gavro Manojlović jako hvali v svojem »pripomenku« h knjigi Maspero kot izvrstnega poznavalca zgodovine in kulture vzhodnih narodov, kajti Maspero je znal življenje in razvoj Egipta in Egipčanov tudi v romanih prav dobro predočiti. Sam Ebers — profesor v Lipsiji, znamenit poznavatelj in preiskovalec orientalskih stvari — posebno egiptovskih starin — velli o Maspero-u in njegovej povesti vzhodnih narodov: »Izvrstno ovo djelo zaslužilo je svako odličje, pače nam valja reći, da je najboljom od svih dosadnjih prikazba poviesti drevnoga iztoka«. Vsak, ki se zanima za zgodovino, rad prečita to knjigo, katera tako poučljivo razkrija razvoj kulture starih omikancev.

Tržna cena tej knjigi udarjena je na 2 for.

Preidimo k lepšolovnim knjigam. Gotovo je vsakega uda »Hrvatske Matice« razveselila

IV. knjiga: August Šenoa: Sabrana pripovedi I. (cena 1 for. 50 nč.).

Kedo ne pozna najboljšega, najplodovitejšega romanopisca in najavno umršega pesnika Avgusta Šenoa? Kedo se ne spomina njegovih prelepih novel, romanov, pesni, v katerih veje ljubav do svojega naroda, do domovine, do bratov Slovanov, posebno do nas, katerih se je vedno in vedno spominjal? Žal, da ga je nemila Morana tako rano, tako mladega in nadejpolnega ter mnogobetajajočega odvzela svojemu rodu!

Bog ne zapusti svojih ljudi, tako tudi ne pozabi brata Hrvata. Če mu je uže odvzel nenadomestljivega in neumrlega ljubljena Avgusta, dal mu je vsaj v nekoliko zadoščenje mladega, nadejpolnega in sedaj najplodovitejšega in nadarjenega pisatelja, Istrana, Eugena Kumčića, ali kakor se sam podpisuje »Jenio Sisolski«, ki je bil, kakor znano čitateljem »Hrvatske Vile«, tudi urednik največjemu lepšolovnemu ilustriranemu listu. Sisolski stopa za umrlim Avgustom, ter mu je gotovo ureden nastopnik, kar nam prica mej mnogimi uže spisanimi in obelodanimi romani in novelami v svojem po »Hrvatske Matice« izdanem socijalnem romanu kot knjigi

V. Gospodja Sabina; katerej je tržna cena 1 for.

VI. knjiga »Hrvatske Matice« nam podaja uže dobro poznan in priljubljen li-

terat, izberem kritik in dober pesnik. vseučilišni profesor, dr. Fran Marković, svoje pesni: »Iz mladih dana«, v katerih nam kaže pesnik svojo ljubav do domovine, pozivlja junake na obrambo proti sovragom. Romane in balade se jako lepo čitajo, ter nadušujejo čitatelja za lepo in dobro; prav taki so prevodi raznih poljskih pesnikov.

V VII. in zadnji knjigi je skrbela »Matica« tudi za domače kazališče, ter podala jako lep Vladimir Mažuraničev igrokaz »Grof Ivan«, kojemu je bila i ustanova Dušana Kotura priznana.

Kritično obravnavo prepuščamo večjemu peresu.

Naj mi bode dovoljeno še nekaj besedi o vnanji obliki, tisku, papirju in knjigarske vrednosti.

Pregledovaje knjige »Hrvatske Matice« mora vsak nepristransko priznati, da je vnanja oblika zelo okusna, lepa in priključna na prvi pogled; — tisk razločen — srednje velik — lepe črke — posebno lepó ozaljšani so ovitki knjigam in izvanredno pa pri knjigi »Novovieki izumi«, kder se tudi mnogobrojne jako razločno podane slike prikupijo na prvi pogled. Pri poznati se mora s kratka, da tiskarstvo v Hrvatskeji jako napreduje.

Kaj pa poreče oni, ki si je omislil »Matičine« knjige vezane? — Knjigovezec »Matičine Hrvatske«, Ivan Schneider (čprav švabsko ime) u Zagrebu (Duga ulica 36) pripravljajo jako lepe okusno ozaljšane, s zlatim in črnim tiskom previdele platnice, v katere zveže »Matičine« knjige prav v ceno.

Kar se tiče papirja samega, moram izjaviti, da je dober, gladek in da se ne lomi; — mehko vezanje pa še precej trdno in dobro.

Oglejmo si sedaj tržne cene raznim navedenim, po »Matičine Hrvatske« izdanim knjigam.

1. Novovieki izumi . . . velja for. 3.—
2. Maspero. »Poviest iztoč-nih naroda« . . . » 2.—
3. Lorković: »Žena u kući i u društvu« . . . » —.80
4. Šenoa: »Sabrane pripo-viesti I.« . . . » 1.50
5. Sisolski: »Gospodja Sa-bina« . . . » 1.—
6. Marković: »Pjesme« . . . » —.75
7. Mežuranić: »Grof Ivana« . . . » —.50

Skupaj . . . for. 9.55

V knjigarni moraš platiti za knjige »Matičine Hrvatske« celih 9 for. 55 kr., mej tem ko jih kot član dobiš za bore 3 for. Vzkliknoti moram vrednim Hrvatim: »Pak nije li vredno bit članom kod onoliko i ovakih knjigah? Vidit jih samo, čovjeku se srce smije!«

Prepričan sam, da mi člani ne bodo v zlo štel, če jih opozorim, da knjige so došle, ter mi tudi ne zamerijo, če njih imena čistno v svoj dopis sprejemem, ter jih istočasno prošim, da mi tudi v prihodnje ostanejo zvesti in naj vsak v svojem delokrogu mej prijatelji i znanci vpliva in navdušuje za tako lepo društvo, kakor je »Hrvatska Matica«.

Člani »Hrvatske Matice« v Sežanskem okraji so:

1. Cvek Zdravko v Sežani.
2. Dolenc Ivan, učitelj v Štorjah.
3. Kante Matej, učitelj v Sežani.
4. Kosovelj Anton, učitelj v Dutovljah.
5. Luznik Vekoslav, učitelj v Komnu.
6. Okrajna učiteljska knjižnica v Sežani.
7. Pakiž Anton, učitelj v Škočjanu.
8. Pitamic Nežika, učiteljica v Sežani.
9. Prhavec Ferdo, zasebni uradnik v Sežani.
10. Ravbar Ivan, učitelj v Velikem Dolu.
11. Sila Matija, župnik in pisatelj na Repentabru.
12. Strekelj Alojzij, posestnik v Komnu.
13. Strukelj Kristina, učiteljica v Komnu.

Nadejam se, da z letošnjim letom dobim več članov »Matičine Hrvatske« in da mi stari člani zvesto ostanejo in me podpirajo, za čegar poštvenost se jim sedaj za storjeno in še upajoče srčno zahvaljujem.

Sežana, 10. avgusta 1884.

Matej Kante,*
povjerenik »Hrvatske Matice«.

* Ta spis nas je jako razveselil, ker iz njega vidimo, da si je Hrvatska knjiga uže zgledala pot mej naše slovensko ljudstvo. — Da to tako lepo napreduje, in v kratkem pri nas Slovincih prode ona ideja, ki je edino radikalna v rešitev našega naroda. Kedor širi hrvatsko knjigo, hrvatski govor mej naše ljudstvo, ta je narodni radikalec, vse drugo je manj, ali več neplodna praska. Ured.

Tržno poročilo.

Kava — mirna kupčija, cene šibke. Rio f. 49 do f. 66.—, Santos f. 54 do f. 64. Java f. 65 do f. 67.—, Portorico f. 86 do f. 105.—, S. Domingo f. 56 do f. 66.—

Bahia f. 43 do f. 51.—, Moka f. 97 do f. 100.—, Ceylon plant. f. 80 do f. 120.

Sladkor — mlahovost še vedno traja. Denes velja sladkor v vrečah f. 26¹/₂ do f. 29.—

Olje — gre še precej od rok; a cene so ostale nespremenjene. Jedinlo f. 43 do f. 48, namizno f. 70 do f. 88.—

Sadje — malo obražtano, cene jako šibke. — Pomeranča, limoni f. 4 do f. 8, rožiči f. 6 do f. 8.—, fige v venci f. 9 do f. 11.—, mandlji f. 82 do f. 86.—, opaša f. 13.—, cvebe navadne f. 8 do f. 9.—, Elemé f. 11 do f. 23.—, Sultanina f. 13 do f. 26.

Petrolje — cena je postala nekoliko slabša. Denes se kupuje petrolje uže po f. 9¹/₂ do f. 9.60.

Domači pridelki — fižol f. 7 do f. 11¹/₂, maslo f. 70 do f. 100.

Žito — malo obražtano. Pšenica ruska f. 8¹/₂ do f. 10¹/₂, koruza padovanska in albanske f. 6 do f. 6¹/₂.—

Les — vedno dobro obražtan. Deske štajarske, kranjske f. 62 do f. 64, škurete štajarske f. 43 do f. 52.

Seno — še precej iskano. — Staro stane f. 1.70 do f. 1.90, novo f. 1.50 do f. 1.60.

Borsno poročilo.

Borsa še vedno prav mlahova; kurzi papirjev pa trdni v dobrem menenju.

Dunajska Borsna

dne 14. avgusta

Enotni drž. dolg v bankovcih 80 glđ 95 kr.	
Enotni drž. dolg v srebru 81 » 75 »	
Zlata renta 103 » 65 »	
5% avst. renta 96 » 15 »	
Delnice narodne banke . . . 859 » — »	
Kreditne delnice 315 » 30 »	
London 10 lir sterlin . . . 121 » 65 »	
Napoleon 9 » 64 ¹ / ₂	
C. kr. cekini 5 » 74 »	
100 državnih mark 59 » 50 »	

Poslano.*

Iz Kanala 10. avgusta. — Dopis v »Edinosti« od 26. julija št. 60 ki se začneja z besedami: Po naključju srečava se dva prijatelja, katera se uže davno nisva videla. Po daljnem govorjenju se obrne najin pogovor na kupčijo, kar je naravno, ker sva kupca po stanu itd.

Ker je v Kanalu razven mene le pičlo število družih kupcev, našli so se precej prijatelji, ki so me koj proglasili dopisnikom onega dopisa.

Načel se je celo potuhlec ki je skušal ono osebo, katerej je bil dopis namenjen do prepričanja pripraviti, ali jo celo pripravil, da sem jaz brezdvombeno dopisnik omenjenega dopisa, kar se mi je celo na obraz očitalo.

Zatega del sem prisiljen slavno uredništvo »Edinosti« nujno prositi, naj ono, kar naravno izreče če sem jaz dopisnik onega dopisa.*

Josip Hönig, trgovec.

* Za takove članke je uredništvo toliko odgovorno, kolikor mu dotični zakon vleva. Uredn.

** Radi potrjujemo, da gosp. J. H. ni nam poslal onega dopisa. — Pri tej priliki še enkrat svarimo dopisnike pred neresničnimi poročili. Ured.

Javno dražbo.

V Sežani v 19. dan avgusta, v 18. dan septembra in v 20. dan oktobra t. l. na 593 for. cenjeno Anton Čebokinovo posestvo in Mohor Tencejevo na 215 forinti cenjeno posestvo. — V Bujah v 20. dan avgusta t. l. na 668 for. 57 kr. cenjeno Marka Ljubičovo posestvo. — V Pazinu v 20. dan avgusta, v 20. dan septembra in v 20. dan oktobra t. l. nepremakljivo blago Vincenc Belenič-ovo iz Pičina cenjeno na 88 for. 70 kr. — V Tolminu v 29. dan avgusta, v 29. dan septembra in v 30. dan oktobra t. l. na 650 for. cenjeno posestvo Anton Šorlijevo iz Kala. — V Kanalu v 13 dan septembra t. l. na 1450 for. cenjeno nepremakljivo blago Toneta Vuge iz Morske. — V Buzetu v 28. dan avgusta t. l. na 4356 for. cenjeno poslopje zakonskih Franca in Marije Ligatto. — V Podgradu v 12. dan septembra, v 14. dan oktobra in v 12. dan novembra t. l. na 656 for. cenjeno Andrej Tomažičovo posestvo iz Guje.

Čudovite kapljice Sv. Antona Padovanskega.

To priprosto in naravno zdravilo je prava dobrodejna pomoč in ni treba mnogih besedi, da se dokaže njihova čudovita moč. Če se le rabijo nekoliko dni, olajšajo in preženejo prav kmalu najtrudovratnejše žilodolne boleti. Prav izvrstno vstrezajo zoper hemoroide, proti boleznim na jetrih in na erantici, proti črevesnim boleznim in proti glistam, pri ženskih mlečnih nadležnostih, zoper beli tok, božjast, zoper scropok ter čisti pokvarjeno kri. One ne preganjajo samo omenjenih bolezni, ampak nas obvarujejo tudi pred vsako boleznijo. (24)

Prodajajo se v vseh glavnih lekarnicah na svetu; za naročbo in pošiljatev pa edino v lekarnici Cristofolletti v Gorici, v Trstu v lekarni E. Zanetti i G. B. Rois, G. B. Faraboschi in M. Ravasini. Ena steklenica stane 30 novcev.

Varovati se je pokvarjenih posnetkov, skaterimi se zavolj želje po dobičku tu pa tam ljudstvo goljufa, dasi nimajo nobene moči in vrednosti.

Vozni red železnice za Trst.

Od 1. junija 1884 naprej.

Odvoz iz Trsta.

- 7- jutraj (brzo vlak) (I, II, III) do Ljubljane od tam naprej I, II, razred na Dunaj, z v za z Reko, Puljem, Bruckom, Zagrebom, Beljakom, Celovcem, Bolzanom.
- 7-30 jutraj (brzo vlak) (I, II, III) v Nabrežino, Videm, Benetke, Milan, Rim.
- 9-10 jutraj (omnibus-vlak) v Nabrežino, Videm, Benetke.
- 10- jutraj (poštni vlak) (I, II, III) na Dunaj, z v za z Pešto, Bruckom, Zagrebom, Karlovcem, Siskom.
- 4-50 popoldne (omnibus vlak) (I, II, III) v Nabrežino, Videm, Benetke, Milan, Rim.
- 6-30 popoldne (poštni vlak) na Dunaj, z v za z Reko, Pešto, Bruckom, Beljakom, Zagrebom, Karlovcem, Siskom, Celovcem, Bolzanom.
- 8-30 zvečer (kurirski vlak) (I, II, III) na Dunaj, z v za z Pešto, Kanizo, Bruckom.
- 7-45 zvečer (mešan vlak) (I, II, III) v Ljubljano, Polo, Bruck, Beljak, Alo.
- 9- zvečer (mešan vlak) v Nabrežino, Videm, Benetke, Milan.

Dolaz v Trst.

- 6-30 jutraj (mešan vlak) (I, II, III) iz Ljubljane, Beljaka, Celovca, Pola.
- 8-42 (kurirski vlak) (I, II, III) iz Pešte, Dunaja.
- 10-30 (poštni vlak) (I, II, III) iz Dunaja, Reke, Siska, Zgreba, Pešte.
- 7-37 (omnibus-vlak) iz Rima, Milana, Šez Nabrežino.
- 6-30 zvečer (poštni vlak) (I, II, III) iz Dunaja, Hrvatskega, Ogrskega.
- 8-10 zvečer (omnibus vlak) iz Kormina, Šez Nabrežino.
- 9-52 zvečer (brzo vlak) iz Italije, Šez Nabrežino.
- 10-05 zvečer (brzo vlak) (I, II, III) iz Dunaja, Ljubljane, z v za z Reko.
- 12-30 v noči (omnibus-vlak) iz Italije, Šez Nabrežino.

POPOLNO OZDRAVLJENJE IN HITRO

vseh bolezní na živcih, epileptičnih
IN SKRIVNIH

po mojej edini metodi.

Plačati ni treba poprej dokler ni dotični
popolnoma ozdravil. 19—25

Dr. prof. A. MALASPINA

ud mnogih učenih društev
106, FAUBOURG S. ANTOINE 106,
PARIS.

Posvetuje in zdravi se pismenim potem.

Naznanilo.

V suhem vremenu potrgana (ne trešena) plemenita jabelka, hruške, marelice, velike češnje, breskve, tudi odlične baže zelenega fižola v stročji, mladega graha, sladkega korenja, tomat, pora, gob, šampinjonov ali mavrhov, kupuje vsaki čas in v vsakej množini po primernih cenah in prosi pismenih ponudb

Osrednja postaja za prodajo sadja in
sočivja v Gradcu.

(Centralstation für Obst- und Gemüse-
verwerthung in Graz). 2—5

Budimska grenčica.

Priporoča se od najprvih zdravnikov strokovnjakov tujih in domačih, kot najuspešnejšo vodo grenčico vplivajočo na čiščenje krvi in na ono žalodca. — Zamore se je vsak čas dobiti svežo po vseh trgovinah z mineralnimi vodami. 14—20

Lastniki

Bratje Loser
v Trstu.

C. k. privilegirano društvo

Alojzija Mayer-jeva

trgovina piva v STEKLENICAH v Ljubljani
priporoča izvrstno exportno marceno pivo iz pivovarne bratov Kozler-jev v zabojih po 25 in 50 steklenic.

Garantira se šest mesečna obstojnost tega piva. 18-24

1884.
razstava v Kalkuti
(diploma s kolajno).

VLAHOV

lek odobren po c. kr. vladi, priporočen od zdravniških strokovnjakov, patentovan od zjedinj-nih držav Ameriških.

Dosežni uspeh: vsakršna nerazpoložnost, neprebavljivost, kolika, gljaste, krvavica, hemoroidi, povračljive mrzlice, vodenica, pranje, lano t. slabost, čiščenje krvi. Čisti polagoma in okrepcuje zdravje. — Z vsako staklenico vred dobi se tudi navod, kako se ima rabiti lek.

Pozor proti ponarejenju!

Da bi dobivanje leka olajšal zalaga z njim izdelovatelj vse kavane, mirodinjice, sladčarije in likerije v glavnih mestih po celem svetu. 6-43

Spričevalo.

Podpisani potrjujo s tim, da so po natančnej preiskavi našli, da je cigaretni papir »LE HOUBLON« iz francoske tovarne za cigaretni papir gospodov Cawley & Henry v Parizu izvrstne kakovosti, popolnem brez tujih sestavin, zlasti pa zdravju škodljivih snovij.

Dunaj, v dan 24. maja 1884.

Dr. J. J. Pohl, red. jav. prof. kem. tehnologije na c. kr. tehnične visoke šoli.

Dr. E. Ludwig, c. kr. red. prof. medic. kemije na Dunajskem vseučilišči.

Dr. E. Lipmann, izred. prof. kemije na Dunajskem vseučilišči.

(Pristnost teh podpisov potrdil je dr. J. Homann, c. kr. notar na Dunaji. Zgornje spričevalo je potrjeno in podpisano od c. kr. ministerstva vnanjih zadev in francoskega poslanštva na Dunaji v 28. dan maja 1884.)

LA FILIALE della BANCA UNION

TRIESTE

s' occupa di tutte le operazioni di Banca e di Cambio valute.

a) Accetta versamenti in conto corrente: Abbonando l'interesse annuo per Banconote

3¹/₂ % con preavviso di 5 giorni

4 % » » » » » 12 »

4¹/₂ % » a sei mesi fisso

per Napoleoni

3¹/₂ % con preavviso di 20 giorni

3¹/₂ % » » » » » 40 »

3¹/₂ % » » » » » 3 mesi

4 % » » » » » 6 »

Godranno dell'interesse aumentato le lettere in circolazione con 5 giorni di preavviso dal 6 novembre a c. quelle con 12 giorni dal 13 giugno e quelle con 24 giorni dal 25 novembre a c.

IN BANCO GIRO
abbonando il 3% interesse annuo sino qualunque somma; prelevazioni sino a fiorini 20.000 a vista verso cheque; importi maggiori preavviso avanti la Borsa. — Conferma dei versamenti in apposito libretto.

Conteggia per tutti i versamenti fatti a qualsiasi ora d'ufficio la valuta del medesimo giorno.

Assume per propri correntisti l'incasso di Cambiali per Trieste, Vienna e Budapest, rilascia loro assegni per queste ultime piazze ed accorda loro la facoltà di domiciliare effetti presso la sua cassa franco d'ogni spesa per essi.

b) S'incarica dell'acquisto e della vendita di effetti pubblici, valute e divise, nonché dell'incasso d'assegni, cambiali e coupons, verso 1/2% di provvigione.

c) accorda ai suoi committenti la facoltà di depositare effetti di qualsiasi specie e ne cura gratis l'incasso di coupons alla scadenza. 53

La Filiale della Banca Union

(Sezione Merci) s'incarica dell'acquisto e della vendita di merci in commissione, accorda sovvenzioni ed apre crediti sopra mercanzie ad essa consegnate, oppure polizze di carico o Warrants.